

מראי מקומות - יומא

כ.א.

ממילא לוחם עם כל כוחותיו, ולזה קרוב מאד שיבא הכהן גדול לידי קרי.

ה. ולא הזיק נחש ועקרב בירושלים מעולם פירש המהרש"א, ששאר מיתות הבאים על ידי החטאים היו גם בירושלים, אבל מיתה על ידי נחש היא הוראה על מיתה בלא חטא כלל, אלא בעטיו של נחש, וירושלים היתה מגינה ממיתה כזו.

ו. שברי כלי חרס נבלעין במקומן פירש רש"י, שבליעתן נאסרת משום נותר, וטעוניהן שבירה, ואם אין נבלעין, נמצאו אשפתות של שברים בעזרה. והקשו בתוספות ישנים, שאף שמוכח ששבירתן היתה צריכה להיות במקום קדוש, אבל מנין שלאחר שבירתן אינו יכול להוציאן משם, והניחו בקושיא. והריטב"א כתב, שכך היה מקובל להם שאין להוציאן לחוץ לאחר שנשברו.

ז. אי הכי בלועין נמי תרי הוה הקשה הבן יהודע, וכי מה סבר המקשן מתחילה, הלא כשהתראן אמר ששלושת הפסולים החשב כאחד, מדוע סבר ששני הבלועין יחשבו כשתיים. ותירץ, שהתראן סבר שאין אומרים שהשלשה חשובים כאחד אלא בפסולים אלו, לפי ששלתם לא היו נסים במעשה בעין, אלא הנס הוא בהרחקת הנזק, שלא יזדמן הפסול. ועוד, שגם אינו נראה כנס אלא לאחר זמן רב, לכך אין כל אחד חשוב כנס גמור למנותו בפני עצמו. מה שאין כן שני הניסים של הבליעה, כיון שהם נסים במעשה בעין, שנעשה בגופם מעשה נס להבלע מאליהן, הרי כל חד מהם הוא נס גמור, ולכך סבר שראויין כל אחד להמנות בפני עצמו. אולם המקשן סבר שכיון ששניהם ענין בליעה, אין למנותם אלא כאחד כמו שמנו את שלושת הפסולים כאחד.

ח. אי הכי לחם הפנים נמי ניסי דגואי הוא הקשה המהרש"א, שמא לחם הפנים שונה, שהם בקודש, ואולי אין מזכירין נס שלפני ולפנים, והניח בקושיא. והבן יהודע כתב ליישב שאין לחלק בין קדשים לקדשי קדשים לענין זה, שהרי לכאורה החילוק בין נסים שבפנים לנסים שבחוץ הוא, שהניסים שבפנים אינם מפורסמים כל כך, שהרי אינם לעין כל, ואם כן אין מקום לחלק בין אם הם בפנים הקודש או בפנים קדש הקדשים.

ט. לחם הפנים נמי ניסי דגואי הוא הקשה הרש"ש, שהרי לאחר סילוקו הוציא והו לעזרה לחלקו ולאכלו, ואם כן הרי זה נס שבחוץ. וכתב, שיתכן שלא היה חם אלא בהלקחו מעל השלחן, ואחר כך נצטנן, ועל כן אין הנס אלא מבפנים.

א. היוצא לדרך קודם קריאת הגבר דמו בראשו פירש המהרש"א, שבכמה מקומות תולין הדבר בכי טוב, שהוא אור. וכתב המהרש"א שזוהי גם כוונת הגמרא כאן, שהשיעור עד שישלש ובתרגול בינוני היינו עד שיאיר היום.

ב. ומשתחוים רווחים כתב השיח יצחק בשם התשב"ץ, שנס זה שמשתחוים רווחים נעשה ביום הכפורים, כשהיו משתחוים בשעת אמירת השם. והעיר השיח יצחק שמסוגייתנו משמע שהיה זה ברגל, שכשהיו באין להשתחוות כשהביאו קרבנותיהן, או כשהיו מתפללים, היו משתחוים רווחים. אולם העיר שרש"י כתב שהיו מתוודים, ואיזה וידוי היו אומרים אם לא היה יום הכפורים. וצייד דאולי שגם לפירוש רש"י יש לומר שאינו בדוקא, אבל בין ביום הכיפורים בשעת וידוי, בין ברגלים בשעת תפילה, היה נס זה. וכתב שלכאורה עיקר הנס נעשה ליום הכיפורים, שהיו רגילים להרים קולם בתפילה, ויש לחוש שאחד ישמע מה שחבירו אמר.

ובחידושי הגרי"ז ביאר על פי דברי האדרת אליהו (פרשת כי תבוא), שכל היוצא מבית המקדש צריך השתחוואה, והיינו שכל כניסה לבית המקדש מחייבת השתחוואה, ועל כן כל העולה לרגל ונכנס למקדש צריך להשתחוות, וזו היא ההשתחויה האמורה כאן.

ג. לא הפילה אשה פירש רש"י, עוברת שנתאוותה לאכול מבשר הצלי כשמעלה ריח. והעיר הבן יהודע, שהרי שאר הניסים שבמקדש היו מעלות שיש בהם איזו תועלת למקדש, אך נס זה לכאורה אינו לתועלת המקדש. ותירץ שמגיע מזה תועלת לקודש, שלא יהיו נצרכים להאכילה מבשר קודש, שאמרו להלן (פ"ב) שעוברת שהריחה בשר קודש, תוחבין לה כוש ברוטב וכו', שאין לך דבר העומד בפני פקוח נפש, ועל ידי נס זה לא היו צריכים ליתן לה.

והתפארת ישראל (אבות ה', ה', יכין ט"ו) כתב, שודאי בלא הנס לא היו המעוברות נכנסות למקדש, שמא יריחו ויתאוו, והיו בצער משום שאינן יכולות להכנס, וזה היה תועלת הנס שתוכלנה להכנס.

ד. ולא אירע קרי לכהן גדול ביום הכפורים הקשה התוספות יום טוב, איזה נס הוא זה, הלא היו מזרזין אותו כל שבעה ימים, והוא בטוהרה כל היום, וזקני העם כל הלילה מזרזים אותו, ודאי לא יבא לידי קרי. וביאר, שיצר הטוב ויצר הרע מתקוטטים זה עם זה כשני אויבים, וכשאחד מהם קרוב להיות מנוצח, יתחזק על עמדו בראותו כי כלתה אליו הרעה, וכיון שרואה היצר הרע שעומד להיות מנוצח,